

IOF World Congress on Osteoporosis, Rio de Janeiro, Brazílie, 14.–18. 5. 2004

V první polovině šestnáctého století objevili portugalští mořeplavci na východním pobřeží Jižní Ameriky rozsáhlou malebnou zátoku s řadou ostrovů a hor, tyčících se nad hladinu oceánu až do výše tisíce metrů. Zprvu se domnívali, že jsou v ústí velké neznámé řeky. Protože byl právě leden, nazvali místo i osadu, zde poté založenou, Lednová řeka (Rio de Janeiro). Během dalších 450 let se mnohé změnilo. Z osady vzniklo velkoměsto, čítající s předměstími na deset milionů obyvatel. Podmanivá krása moře, hor a tropické vegetace však návštěvníka uchvátí i dnes.

Ve dnech 14.–18. května 2004 proběhl v Rio de Janeiro kongres organizovaný International Osteoporosis Foundation (IOF). Prezidentem kongresu byl prof. Pierre Delmas (Francie), výkonným prezidentem prof. Rubem Lederman (Brazílie). Počet registrovaných účastníků přesáhl 4 000. Na kongresu odeznělo 51 přednášek a bylo prezentováno 405 posterů. V režii sponzorských firem proběhlo 7 satelitních sympozií. Každý den byla též pořádána setkání s experty (Meet the expert sessions) týkající se řady relevantních témat.

Ještě před oficiálním zahájením kongresu byla dne 13. 5. uspořádána pravidelná schůze hlavních výborů IOF, na níž špičkoví odborníci, zástupci národních společností a reprezentanti sponzorských organizací z celého světa řešili dosavadní i budoucí směry činnosti IOF. Dne 14. 5. pak následovalo zasedání latinsko-amerických osteologických společností, zabývajících se lepší dostupností lékařské péče o pacienty nemocné osteoporózou v uvedeném regionu. Poté navazovalo satelitní sympozium firmy Aventis věnované faktorům ovlivňujícím mechanickou odolnost kosti. Týž večer byl kongres zahájen slavnostní recepcí.

Dne 15. 5. byla H. Genantem (USA) prezentována plenární přednáška o nových neinvazivních technikách hodnotících kostní kvalitu, týkající se zvláště vysoce rozlišovací computerové tomografie (hrCT), volumetrické kvantitativní computerové tomografie (vQCT), vysoce rozlišovací magnetické rezonance (hrMR), mikromagnetické rezonance (μMR) a mikro CT (μCT). Velmi zajímavé bylo též meta-analytické hodnocení O. Johnella (V. Británie) potvrzující, že denzita kostního minerálu (BMD) je rizikový faktor zlomenin. Za přínos lze považovat přehlednou plenární prezentaci D. Burra (USA), týkající se ultrastrukturálních defektů kostní tkáně, změn mineralizace a účinku anti-resorptiv. Práce R. Andersena et al. (Dánsko) poukázala na opomíjený fakt, že v Evropě je 90 % adolescentních dívek v pásmu deficitu vitamínu D. Zajímavé poznatky přinesl L. Dukas et al. (Švýcarsko): pokles clearance kreatininu úzce souvisí se sníženými sérovými hladinami vitamínu D a se zvýšeným výskytem rizika pádů. Satelitní sympozium firmy Eli Lilly se zabývalo otázkami kostní kvality a dlouhodobé léčby osteoporózy. Satelitní sympozium firmy Servier představilo nový přípravek pro léčbu postmenopauzální osteoporózy: S12911, stroncium ranelát (Protelos®), který zvyšuje kostní formaci při současném snížení osteoresorpce. Na základě výsledků studií SOTI a TROPOS, stroncium ranelát snižuje riziko vzniku vertebrálních i nonvertebrálních zlomenin. U přípravku Protelos® probíhá v současné době schvalovací proces pro země Evropské unie.

16. 5. bylo prezentováno plenární sdělení S. R. Goldringa (USA) zabývajících se vztahem kostní tkáně a synoviální výstelky, zejména vlivu cytokinů (TNF, IL-1, RANKL) na kostní tkáň při revmatoidní artritidě. Meta-analýza J. Kanise et al. (V. Británie) potvrdila,

že kouření s sebou nese vyšší riziko fraktur. E. Barros et al. (Brazílie) prezentoval pilotní studii s léčebným užitím zoledronátu (podávaného i.v. každé 4 měsíce) u 9 dětí s osteogenesis imperfecta. Zoledronát po 1 roce signifikantně zvýšil BMD. Úloze osteocytů v signální síti skeletu a jejich vlivu na kostní integritu byla věnována plenární přednáška od L. Bonewald (USA). V satelitním sympoziu firmy Eli Lilly přednášející řešili otázky dlouhodobé terapie osteoporózy raloxifenem spolu s problematikou adherence pacientů k uvedené léčbě. Parathormon (teriparatide) byl prezentován jako zlatý standard pro léčbu pokročilé osteoporózy. Souběžně probíhající satelitní sympozium firmy Pfizer věnovalo pozornost kostnímu zdraví po menopauze a nové generaci SERMů.

17. 5. přednesl T. M. Skerry (V. Británie) vynikající plenární přednášku o problematice vztahu neurotransmiterů a kostní tkáně, zvláště pak působení bradykininu, neuropeptidu Y a substance P na osteoblasty a vlivu glutamátu na osteoklasty a osteoblasty. Několik dalších sdělení se zabývalo vlivem fyzické aktivity na skelet v období dětství a dospívání.

Zajímavé bylo vystoupení S. Papapoulos (Nizozemí) v rámci Meet the expert session na téma Jak dlouho léčit? Na základě medicíny založené na důkazech (Evidence based medicine) přednášející doložil, že bisfosfonáty patří k nejbezpečnějším přípravkům, které kdy měli lékaři k dispozici. Jejich akumulace ve skeletu představuje i při dlouhodobé terapii zanedbatelné množství. Každý lék je však nutné užívat v jeho jasně vymezené indikaci a zejména dodržovat doporučené dávkování. Další plenární přednáška (D. Vanderschueren – Belgie) byla věnována vlivu pohlavních hormonů na kostní tkáň, zvláště vztahu mezi estrogeny a osou růstový hormon – IGF-I a aktivací androgenních i estrogenních receptorů příslušnými působky. Interakcí TSH a osy osteoprotegerin/RANK/RANKL se zabývala prezentace H. P. Dimaie (Rakousko). Satelitní sympozium firmy Novartis pojednávalo o budoucnosti diagnostiky a léčby osteoporózy a m. Paget. Hlavním námětem souběžně probíhajícího satelitního sympozia firmy TEVA & Teijin byla glukokortikoidy indukovaná osteoporóza a léčebný vliv aktivních metabolitů vitamínu D.

Plenární přednáška E. Seemana (Austrálie) dne 18. 5. na téma Čím přispěla genetika osteoporóze (probrány otázky genu pro Col1A1, osy osteoprotegerin/RANK/RANKL, problematika geneticky upravených myší – k.o. mice, závěrem: není jeden gen pro osteoporózu) byla brilantní ukázkou didaktického umění. Totéž je možné prohlásit o závěrečné plenární přednášce J. A. Kanise Indikace k léčbě.

Závěrem lze říci, že velký rozdíl mezi mimořádně rychlým rozvojem diagnostiky metabolických onemocnění skeletu (včetně molekulárně biologických metod) a pomalejším vývojem nových léků se zmenšuje. Důkazem toho budiž registrace parathormonu (teriparatidu), vývoj a očekávané registrace kalcimimetik a stroncium ranelátu, klinické studie se zoledronátem v indikaci osteoporózy, možnost vývoje nových SERMů a v neposlední řadě též věrohodnými studiemi prokázaná bezpečnost bisfosfonátů.

Š. Kutlér
Osteocentrum FN Plzeň
M. Bayer

Klinika dětského a dorostového lékařství 1. LF UK Praha